

Befolkningens tillit til og syn på forskning

20101248

Ultimo november 2020

Innhold

3

Om undersøkelsen

8

Oppsummering

10

Befolkningens tillit til forskning

14

Forskere og korona

17

Vaksiner

Om undersøkelsen

Dokumentasjon av undersøkelsen I

Om undersøkelsen

- På oppdrag fra Norges Forskningsråd gjennomfører Kantar en spørreundersøkelse blant befolkningen i Norge om ulike tema knyttet til tillit til og syn på forskning. Denne rapporten omfatter resultater fra den tiende gjennomføringen av undersøkelsen. Merk at det kun er stilt et begrenset utvalg av spørsmål i denne undersøkelsen.
- De foregående målingene ble gjennomført i henholdsvis april, juni og november 2019, samt mars, april, mai, juni, september og tidlig i november 2020.

Metode

- Undersøkelsen ble sendt ut 18. november, og avsluttet 24. november 2020 som en del av en panelbuss som samler spørsmål om ulike tema.

Utvalgsbase

- Undersøkelsen ble gjennomført på Kantar sitt internettpanel, GallupPanelet.

Antall intervju og svarprosent

- Undersøkelsen ble sendt ut til totalt 2.645 personer.
- Totalt svarte 1069 personer, noe som gir en responsrate på 40,4%.

Utvalg og målgruppe

- Målgruppen var innbyggere i Norge i alderen 18+ år.

Vekting

- Resultatene er vektet i henhold til befolkningsstatistikk fra SSB for kjønn, geografi, alder og utdanning. Nettoutvalget er overrepresentert blant høyt utdannede og innbyggere i alderen 45+ år. Dette korrigeres av vekten.

Ansvar

- Seniorrådgiver Jarle Hersvik i Kantar hadde ansvaret for gjennomføring og rapportering av undersøkelsen.
- Kontaktperson i Norges Forskningsråd var spesialrådgiver samfunnsdialog og media, Gunnar Bolstad.

		Netto- utvalg	Populasjon	Over- representasjon	
Geografi	Oslo/Akershus	25%	24%		1 %
	Rest Østland	26%	26%		0 %
	Sør-/Vestland	29%	31%		-2 %
	Tr.lag/Nord-Norge	19%	18%		1 %
Kjønn	Mann	48%	50%		-2 %
	Kvinne	52%	50%		2 %
Alder	Under 30	8%	24%		-16 %
	30-44	17%	25%		-8 %
	45-59	30%	25%		5 %
	60+	45%	27%		18 %
Utdanning	GSK/VGS	41%	68%		-27 %
	Uni/høyskole	59%	32%		27 %

- Det vil alltid knytte seg en viss usikkerhet til resultatene når vi spør et utvalg, av befolkningen. Denne usikkerheten, eller feilmarginen, kan beregnes statistisk. Et sentralt mål i denne sammenhengen er standardavviket. Standardavviket beregnes ut fra hvor mye hver enkelt enhet avviker fra gjennomsnittet for alle enhetene i undersøkelsen når det gjelder den egenskapen vi ønsker å måle. Med utgangspunkt i standardavviket kan vi beregne feilmarginen for det aktuelle resultatet.
- Fastsettelsen av feilmarginen vil også avhenge av hvor stor usikkerhet vi er villige til å akseptere. Det vanlige er å angi feilmarginer basert på 95 prosent sannsynlighet. Dette betyr at hvis vi hadde 100 forskjellige uavhengige utvalg, ville resultatet ligge innenfor de feilmarginene vi oppgir i minst 95 av de 100 undersøkelsene. Det vil igjen si at det bare er 5 prosent sannsynlighet for at den faktiske fordelingen i befolkningen *ikke* ligger innenfor de oppgitte feilmarginene.
- Feilmarginene i prosenttabeller uttrykkes i prosentpoeng. Hvis vi for eksempel har funnet at 60 prosent i et utvalg på 1000 innbyggere er enige i en påstand, gir dette en feilmargin på +/- 3,1 prosentpoeng.
- Det er det da med 95 prosent sannsynlighet et sted mellom 56,9 og 63,1 prosent av innbyggerne er enige i påstanden, men det mest sannsynlige resultatet er 60 prosent.
- Dersom vi kun har intervjuet 50 personer, og 60 prosent er enige i påstanden, vil feilmarginene være på hele +/- 14 prosentpoeng. I dette tilfellet kan vi ikke være «helt sikre» (95 prosent sikre) på at flertallet av innbyggerne er enige i påstanden.
- Tabellen på neste side kan brukes som et hjelpemiddel ved tolkningen av resultatene. Tabellen er basert på såkalte «uendelighets-univers», der populasjonen er 10 ganger eller mer det antall intervju som foreligger.

Tabell: Feilmarginer i uendelighetsunivers

Størrelsen på feilmarginen i +/- prosentpoeng							
Antall enheter/Svar	50(50) %	40(60) %	30(70) %	25 (25) %	20(80) %	10(90) %	5(95) %
50	14,3	14,0	13,1	12,4	11,4	8,6	6,2
100	10,1	9,8	9,2	8,7	8,0	6,0	4,4
200	7,1	6,9	6,5	6,1	5,7	4,3	3,1
400	5,0	4,9	4,6	4,3	4,0	3,0	2,2
500	4,5	4,4	4,1	3,9	3,6	2,7	2,0
600	4,1	4,0	3,7	3,5	3,3	2,5	1,8
1000	3,2	3,1	2,9	2,7	2,5	1,9	1,4
1500	2,6	2,5	2,4	2,2	2,1	1,5	1,1
2500	2,0	2,0	1,8	1,7	1,6	1,2	0,9

Oppsummering

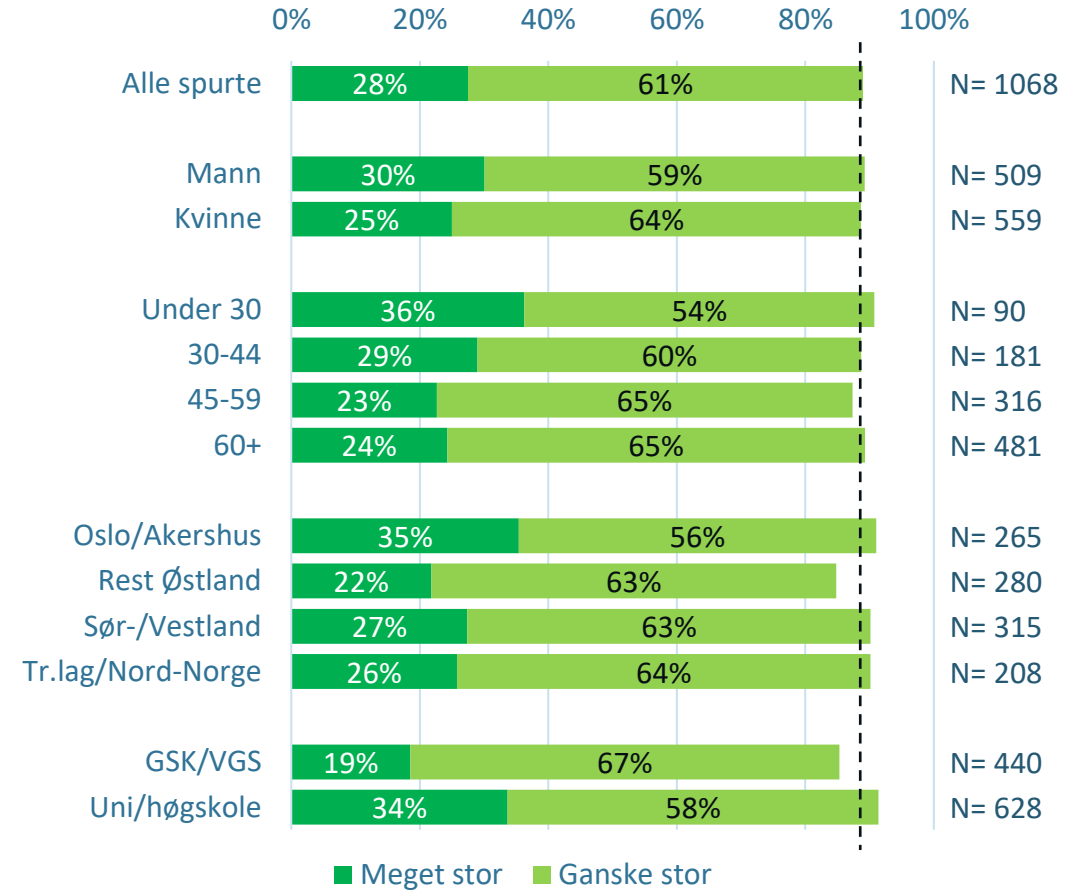
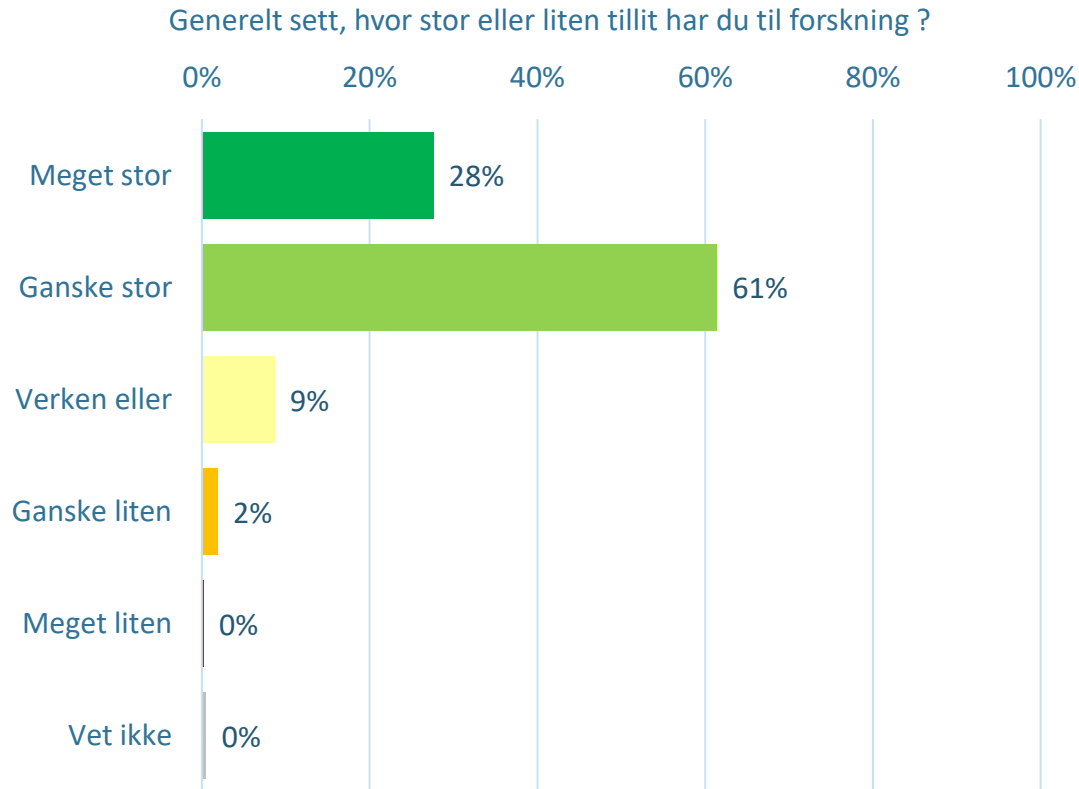
- Denne rapporten omfatter resultater fra den tiende runden av Forskningsrådets Befolkningsundersøkelse, der tema har vært tillit til forskning og koronasituasjonen. Denne undersøkelsen er gjennomført rett i etterkant av at flere vaksineprodusenter gjennom november måned har lansert at de har vaksiner mot korona klare til godkjenning.
- Andelen som oppgir at de har tillit til forskning er stabil sammenliknet med målingen i første del av november. Nær 9 av 10 oppgir at de har tillit. Det er fortsatt en forskjell mellom de med og uten høyere utdanning, men forskjellen er mindre i de to målingene i november, enn hva vi så i september. Andelen som har tillit til forskning blant de som har høyere utdanning er relativt stabil over tid, mens den svinger mer blant de som ikke har høyere utdanning. Blant de som ikke har høyere utdanning skjer endringen primært ved at færre svarer verken eller på spørsmålet om tillit til forskning. Gjennom hele måleperioden har andelen som oppgir liten eller meget liten tillit vært svært lav, på mellom 1% og 4%.
- Andelen som oppgir at de har tillit til den jobben forskerne gjør med koronasituasjonen, fortsetter å holde seg høy og er stabil sammenliknet med målingen tidligere i november.
- Oppfatningen av at vaksiner er trygge holder seg stabil på et høyt nivå. 84% oppgir at de er helt eller ganske enige i påstanden om at vaksiner er trygge nå i slutten av november. I april var andelen om lag 90%, mens den var 82% i september og 85% tidligere i november.
- I slutten av november er det 68% av befolkningen som sier seg enig i påstanden om at de vil la seg selv og sine nærmeste vaksinere når en vaksine er klar. Dette er den samme andelen som tidligere i måneden. I april oppga 72% at de ville la seg selv og sine nærmeste vaksinere når forskerne får klar en vaksine mot korona. I september var andelen på 64%. Nedgangen i andelen som vil la seg vaksinere fra tidlig i pandemien til høsten, finner ikke bare sted i Norge, men også i andre land. Kantar har nylig gjennomført en studie som viser den samme tendensen i USA, Frankrike, Tyskland, Storbritannia og Italia*.
- Sammenliknet med målingene i september og første uken i november, er det en sterk økning i andelen som sier seg helt uenig i påstanden om at de er skuffet over at forskerne ikke har kommet lenger med å finne en behandling/vaksine mot koronaviruset. Vi ser denne økende tendensen i alle undergrupper. Mellom de to målingene i november har flere vaksineprodusenter lansert sine vaksinekandidater til godkjenning og at man dermed har klart å finne en vaksine mot korona.

Befolkningens tillit til forskning

Generelt sett, hvor stor eller liten tillit har du til forskning?

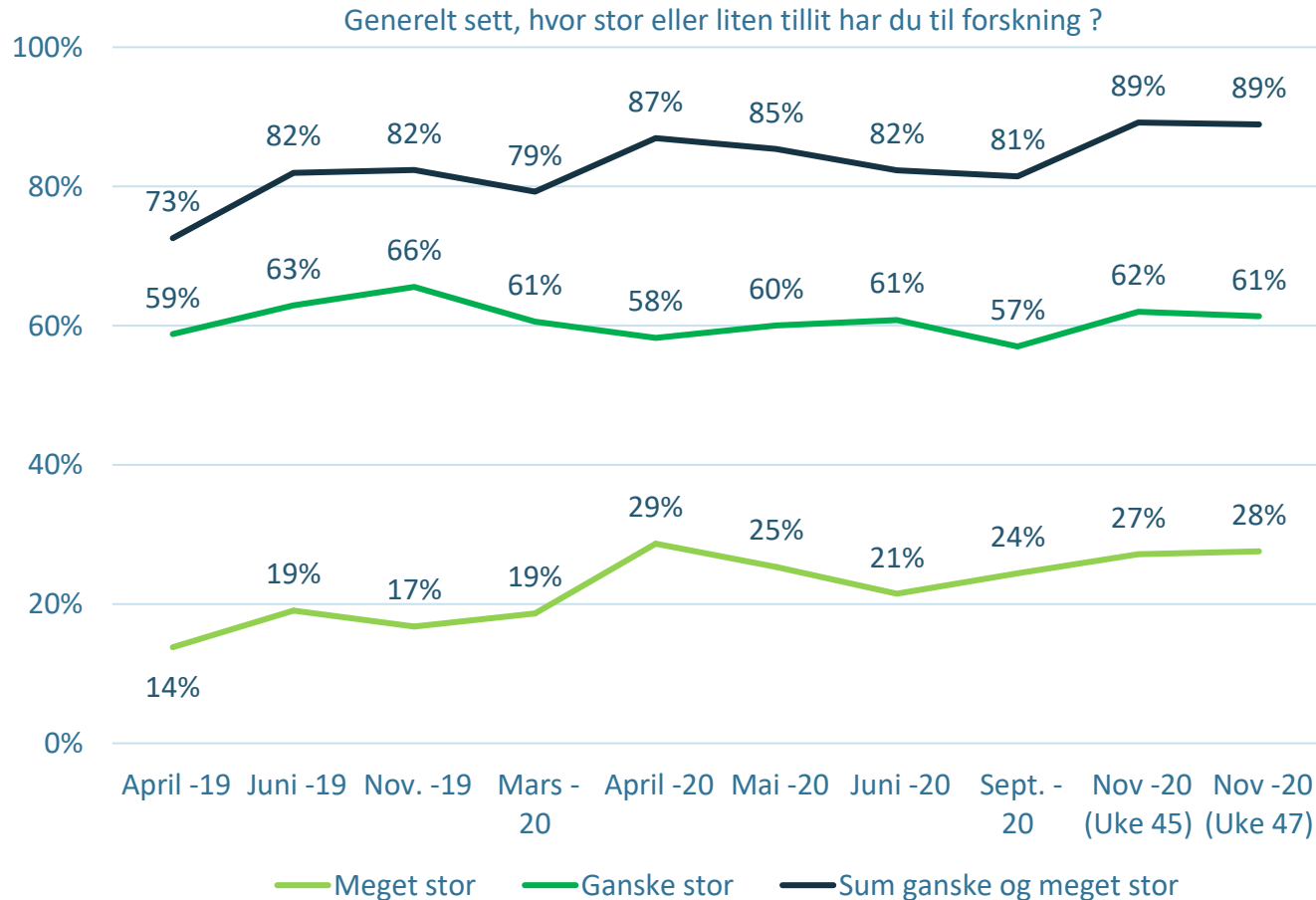
Andelen som oppgir at de har tillit til forskning er stabil sammenliknet med målingen i første del av november. Nær 9 av 10 oppgir at de har tillit. Det er fortsatt en forskjell mellom de med og uten høyere utdanning, men forskjellen er mindre i de to målingene i november, enn hva vi så i september. Gjennom hele måleperioden har andelen som oppgir liten eller meget liten tillit vært svært lav, på mellom 1% og 4%.

Generelt sett, hvor stor eller liten tillit har du til forskning?

Når 9 av 10 oppgir at de har ganske eller meget stor tillit til forskning i målingen nå siste halvdel av november. Det er på samme nivå som tidligere i måneden.

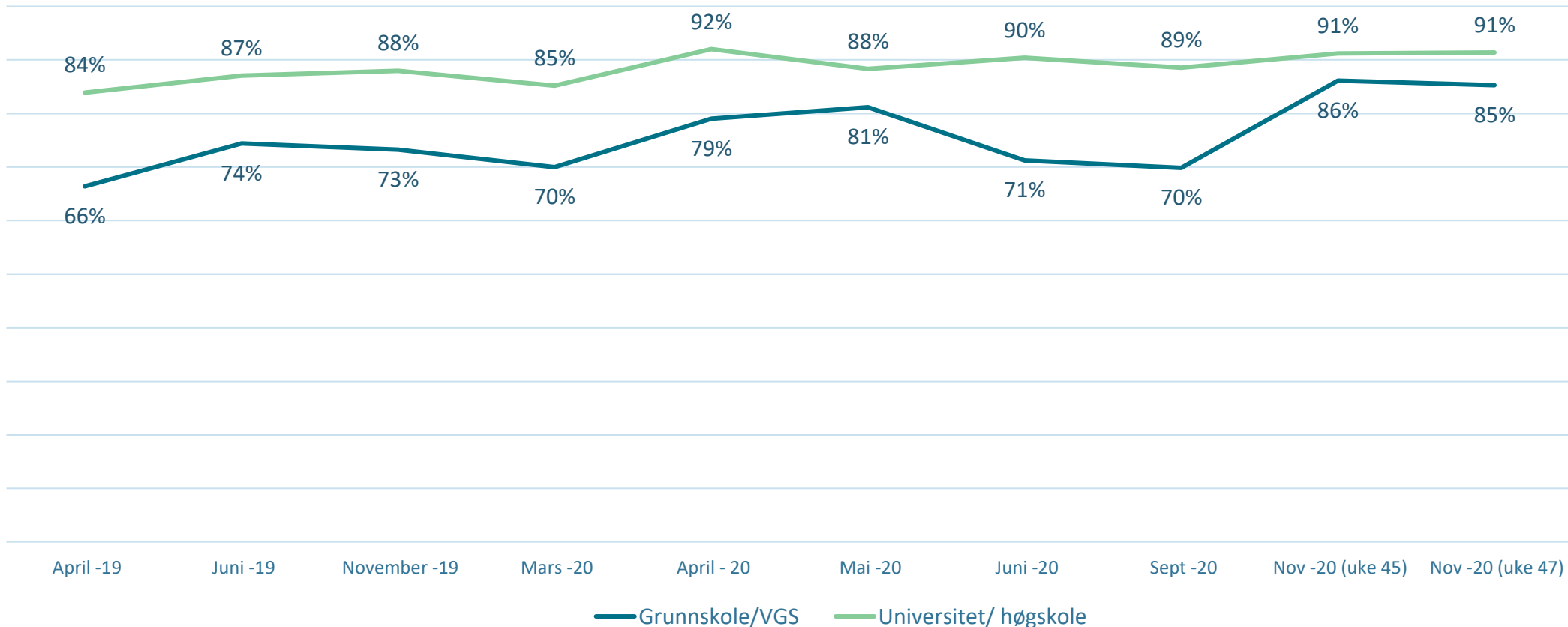

Generelt sett, hvor stor eller liten tillit har du til forskning?

Gjennom hele måleperioden oppgir personer med høyere utdanning i større grad at de har tillit til forskning enn personer som ikke har høyere utdanning. Andelen som har tillit til forskning blant de som har høyere utdanning er relativt stabil over tid, mens den svinger mer blant de som ikke har høyere utdanning. Blant de som ikke har høyere utdanning skjer endringen primært ved at færre svarer verken eller på spørsmålet om tillit til forskning. Endringene mellom de to målingene i november er ikke signifikant.

Generelt sett, hvor stor eller liten tillit har du til forskning ? Sum ganske eller meget stor tillit

Forskere og korona

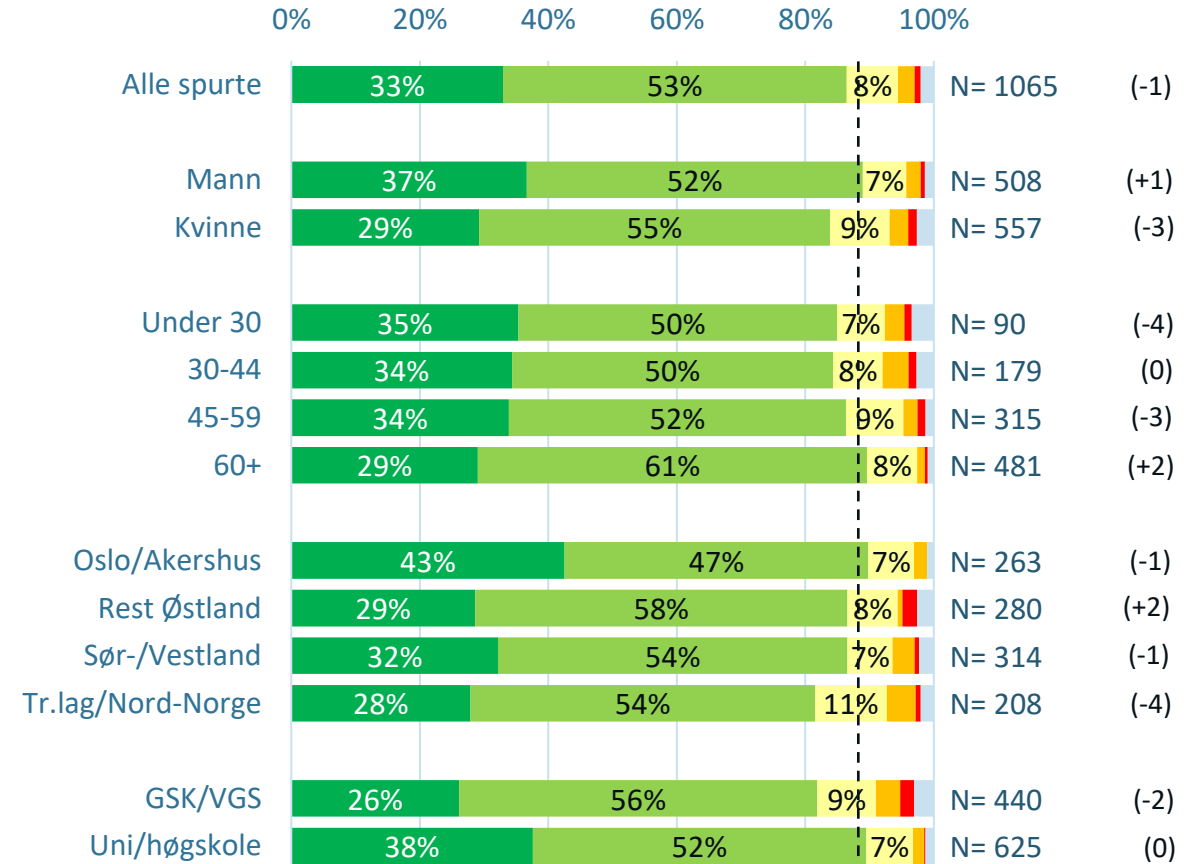
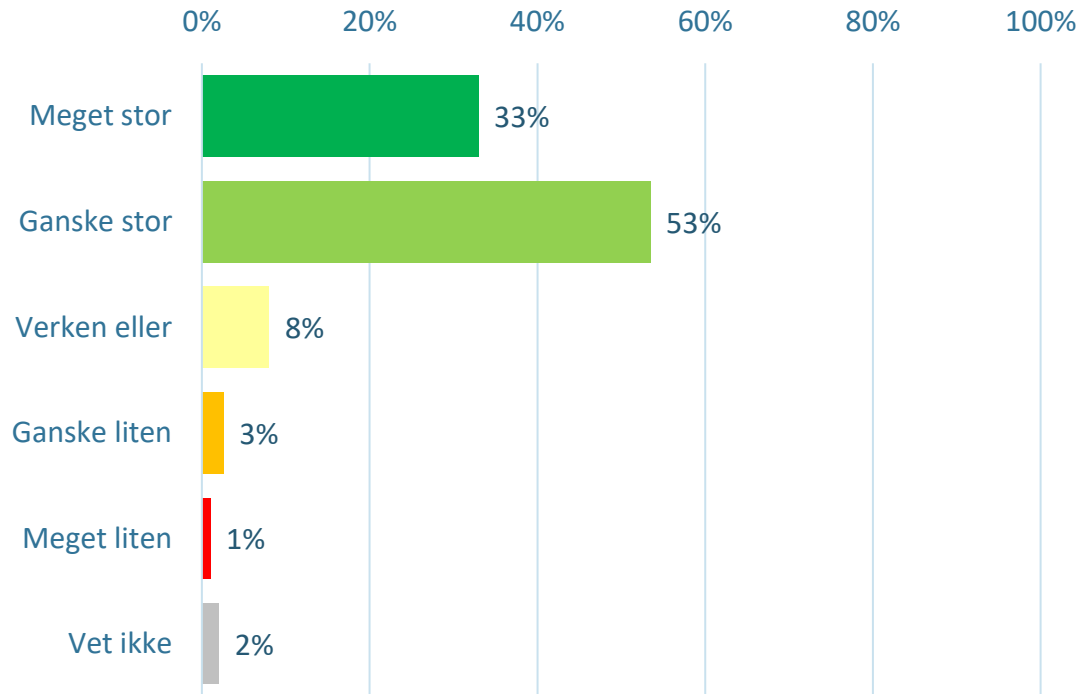

Tillit til jobben forskere gjør i forhold til koronasituasjonen

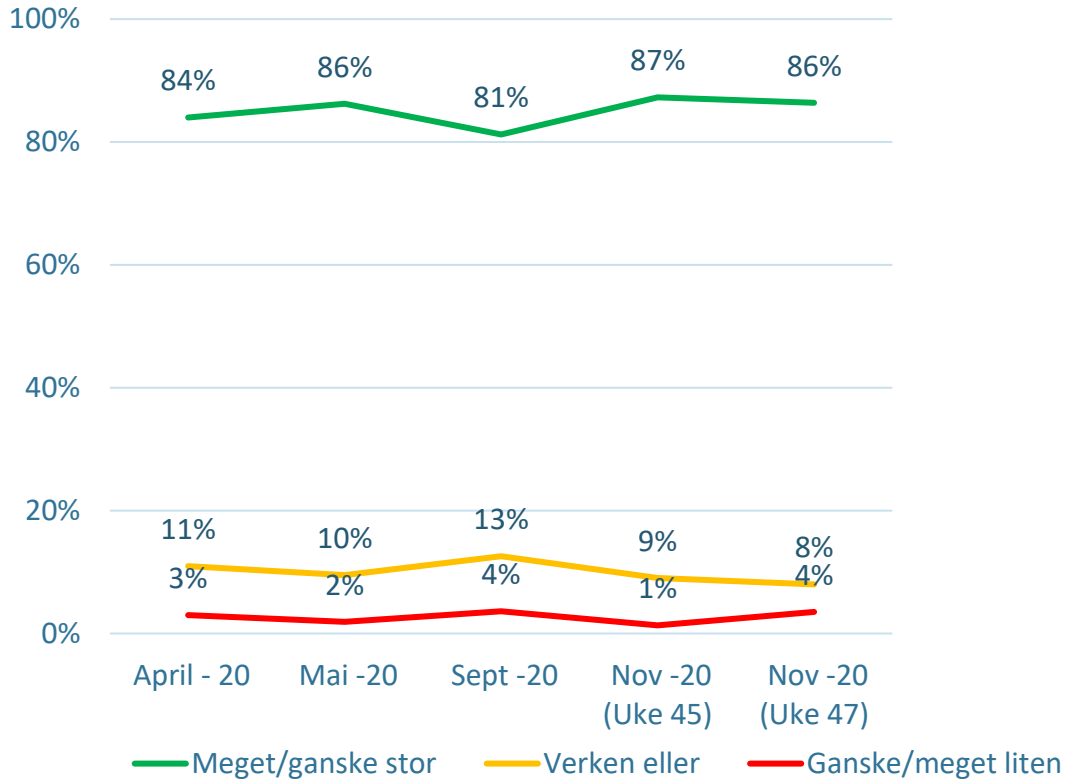
Andelen som oppgir at de har tillit til den jobben forskerne gjør med koronasituasjonen, fortsetter å holde seg høy og er stabil sammenliknet med målingen tidligere i november. Det er kun mindre endringer i undergrupper.

Hvilken tillit har du til den jobben forskere nå gjør med koronasituasjonen?

Andelen som oppgir at de har tillit til den jobben forskerne gjør med koronasituasjonen, er stabil sammenliknet med målingen tidligere i november, og holder seg på samme nivå som i mai. Andelen som oppgir at de ikke har tillit øker mellom de to målingene i november, mer er fortsatt på et svært lavt nivå.

Hvilken tillit har du til den jobben forskere nå gjør med koronasituasjonen?

Vaksiner

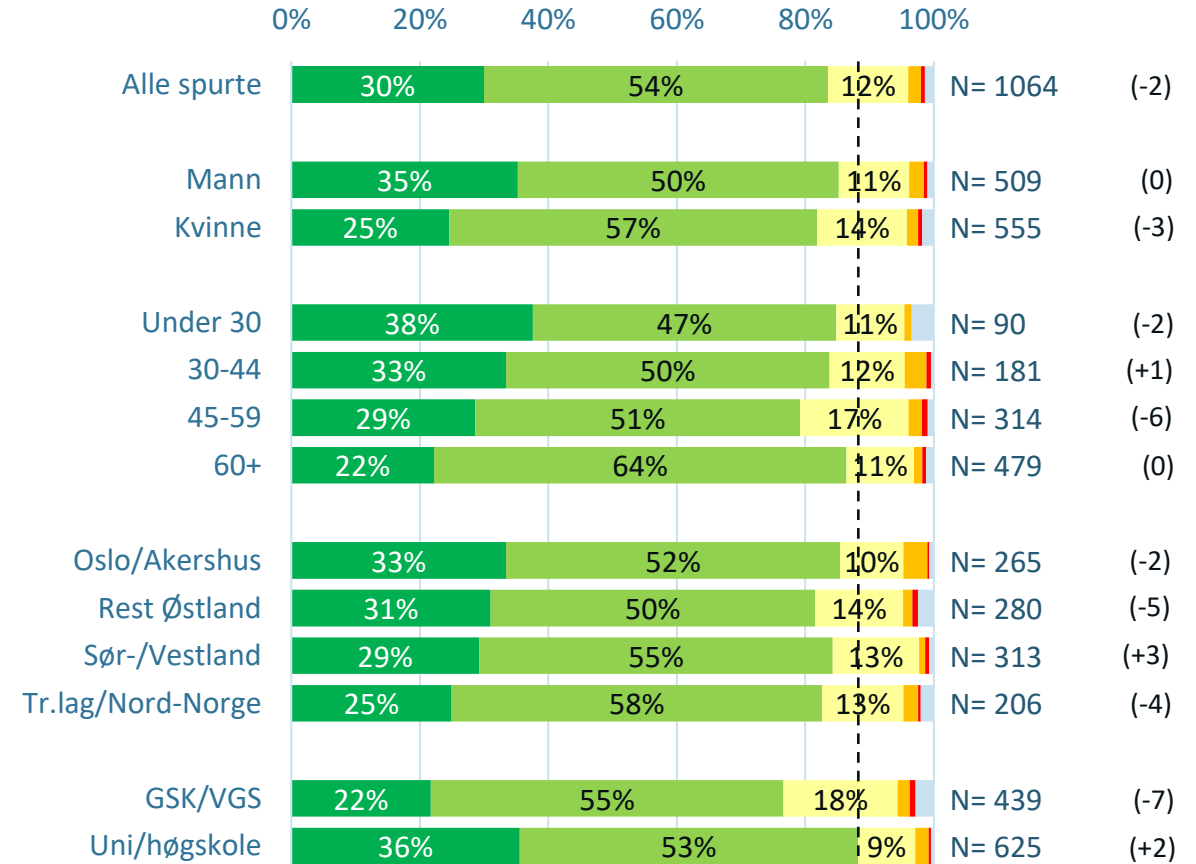
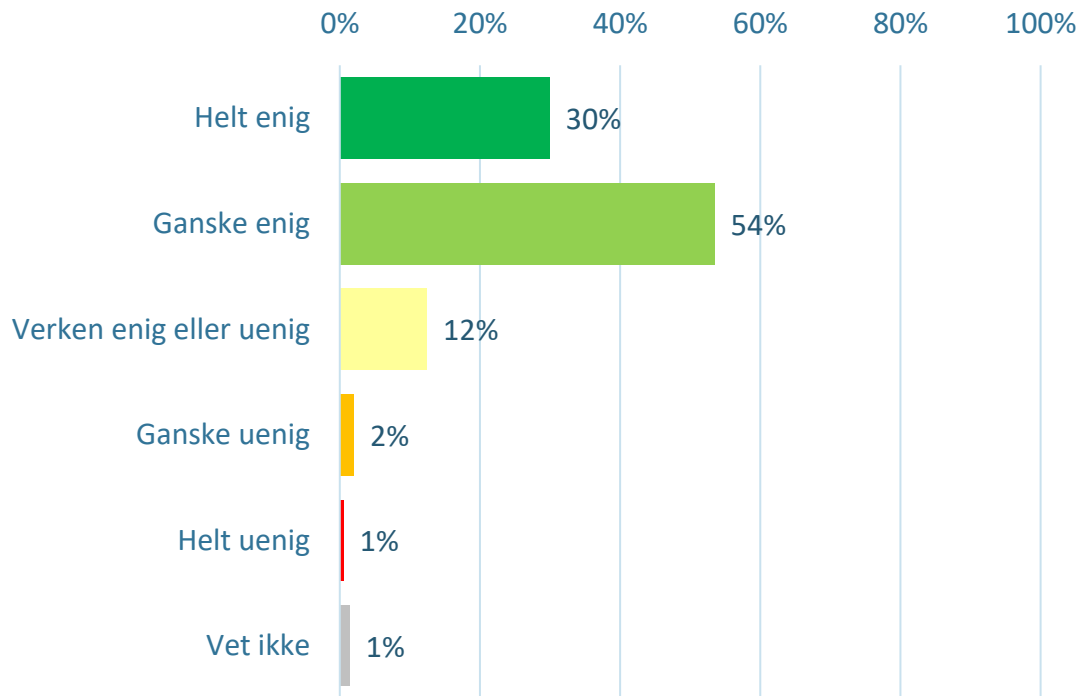

Er vaksiner trygge?

Oppfatningen av at vaksiner er trygge holder seg stabil på et høyt nivå. 84% oppgir at de er helt eller ganske enige i påstanden om at vaksiner er trygge nå i slutten av november. I april var andelen om lag 90%, mens den var 82% i september og 85% tidlig i november. Tilliten til vaksiner er som tidligere høy i alle undergrupper. Etter en økning tidligere i november, er det igjen en noe lavere andel av de med lavere utdanning som er enige i påstanden om at vaksiner er trygge, mens flere svare verken enig eller uenig.

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand:

Vaksiner er trygge

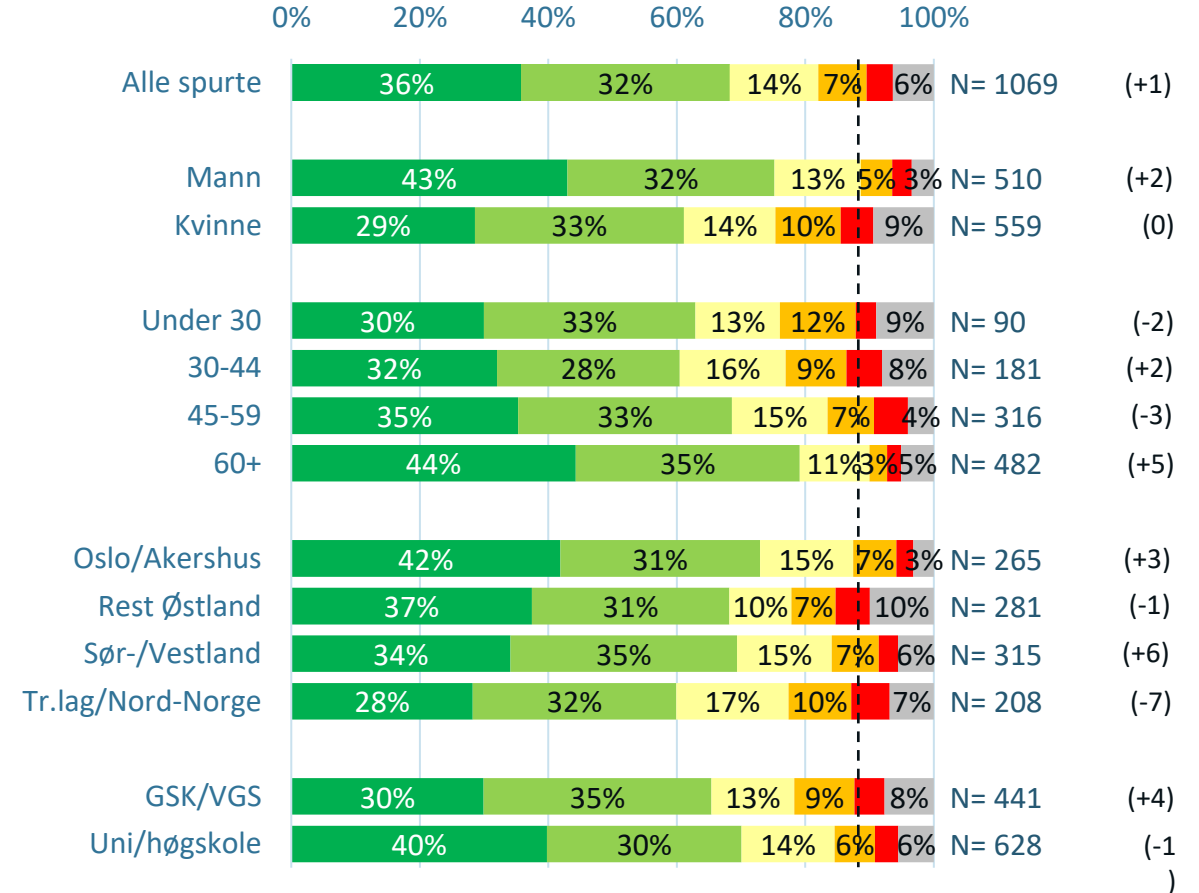
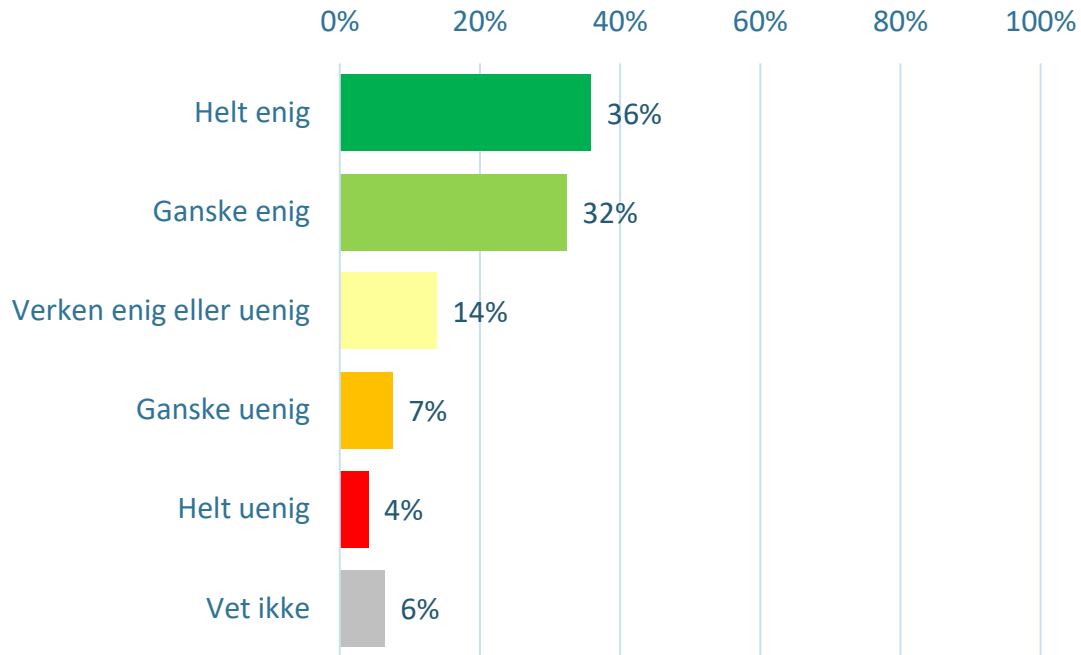

Vil man la seg vaksinere når en vaksine er klar?

I slutten av november er det 68% av befolkningen som sier seg enig i påstanden om at de vil la seg selv og sine nærmeste vaksinere når en vaksine er klar. Dette er den samme andelen som tidligere i måneden. I april oppga 72% at de ville la seg selv og sine nærmeste vaksinere når forskerne får klar en vaksine mot korona. I september var andelen på 64%.

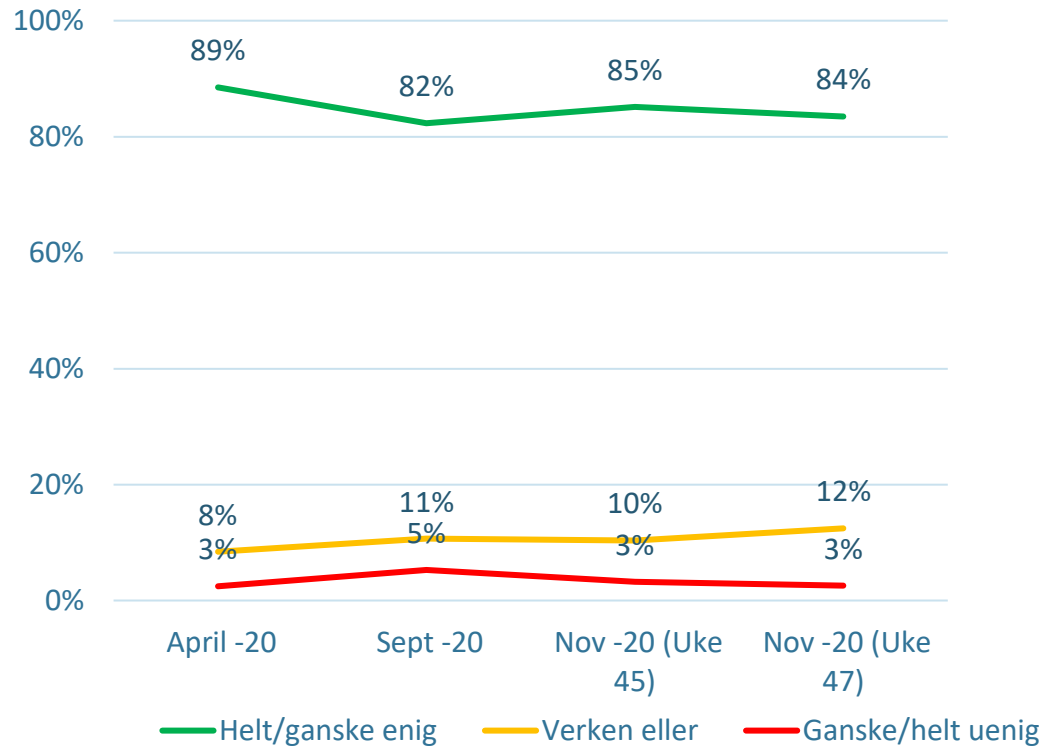
Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand:
Når forskerne får klar en vaksine mot korona, vil jeg la meg selv og mine familiemedlemmer vaksinere med denne.

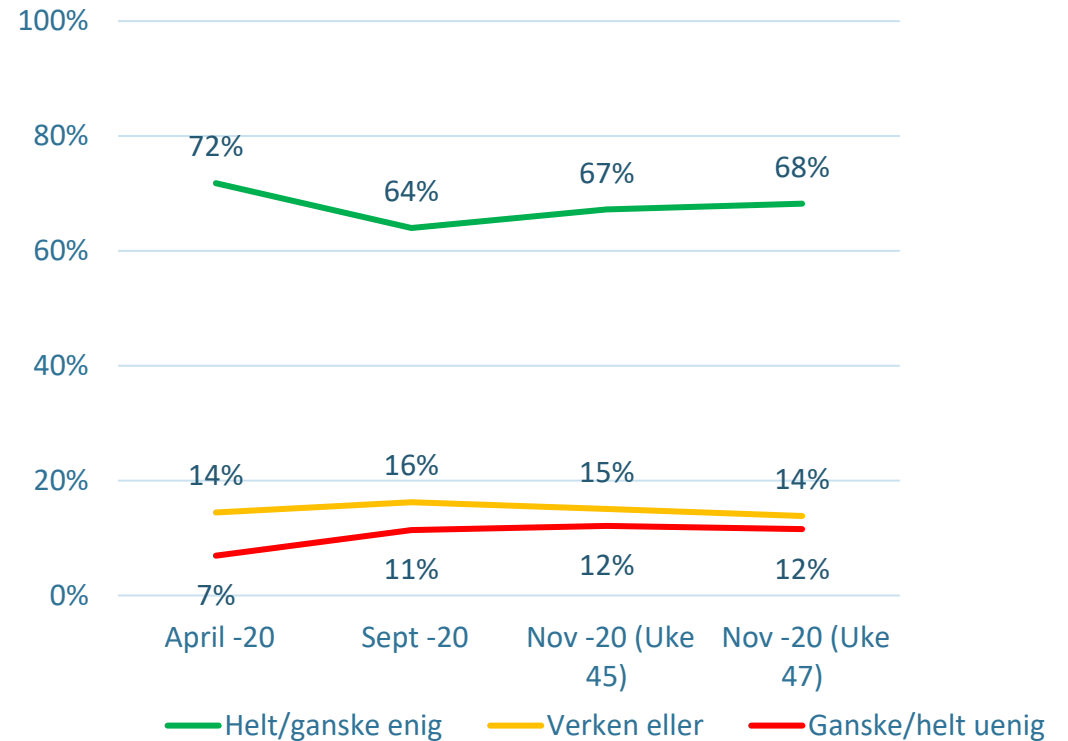
Er vaksiner trygge og vil man la seg vaksinere?

Som i de foregående målingene er tilliten til vaksiner generelt høy, men det er noe mer skepsis knyttet til å la seg og sine nærmeste vaksinere av en ny vaksine. Andelen som er positive øker svakt, men ikke signifikant fra foregående måling. Nedgangen i andelen som vil la seg vaksinere fra tidlig i pandemien til høsten, finner ikke bare sted i Norge, men også i andre land. Kantar har nylig gjennomført en studie som viser den samme tendensen i USA, Frankrike, Tyskland, Storbritannia og Italia*.

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand:
Vaksiner er trygge

Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand:
Når forskerne får klar en vaksine mot korona, vil jeg la meg selv og mine familiemedlemmer vaksinere med denne.

* <https://www.kantar.com/inspiration/coronavirus/3-in-4-britons-and-2-in-3-americans-are-happy-to-receive-covid-19-vaccine> Merk at spørsmålene som er stilles i den internasjonale undersøkelsen, ikke er like de som stilles i undersøkelsen i Norge, så en direkte sammenlikning av nivåer er derfor ikke mulig.

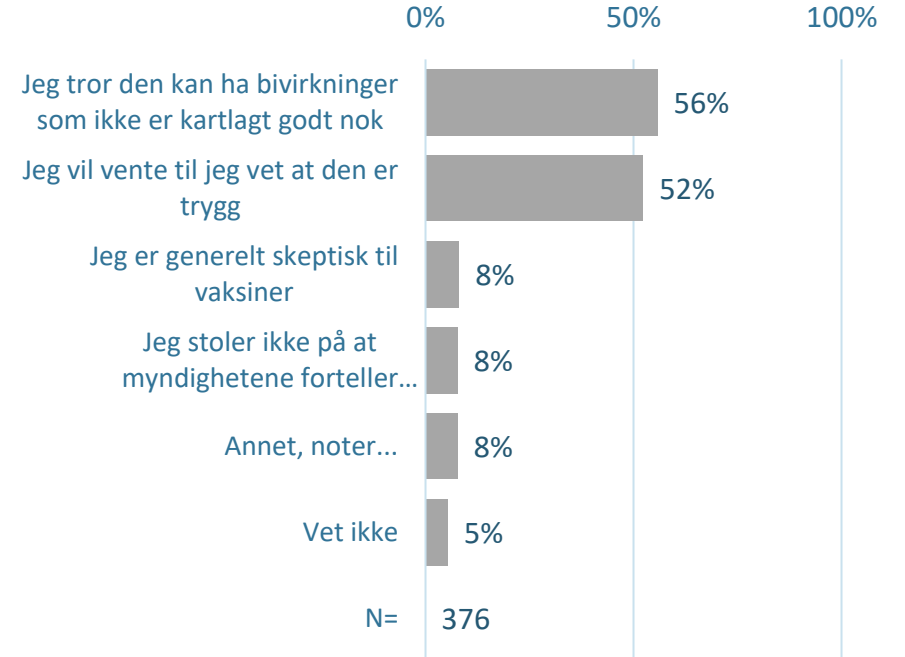
Årsaker til at man ikke vil la seg vaksinere?

Merk at alternativene som respondentene har blitt eksponert for er endret mellom målingen tidlig i november og nå i slutten av måneden. Bekymring for potensielle ukjente bivirkninger er den viktigste årsaken som trekkes fram.

Stilt til personer som ikke er positive til å ta koronavaksine når denne er klar: Hvorfor vil du ikke ta eller er skeptisk til å ta vaksine mot korona?

UKE 45: Stilt til personer som ikke er positive til å ta koronavaksine når denne er klar: Hvorfor vil du ikke ta eller er skeptisk til å ta vaksine mot korona?

Årsaker til at man ikke vil la seg vaksinere?

Andre årsaker som nevnes åpent

Andre årsaker/kommentarer, gruppert etter avgitt svar på spørsmål om å la seg vaksinere når en ny koronavaksine er klar

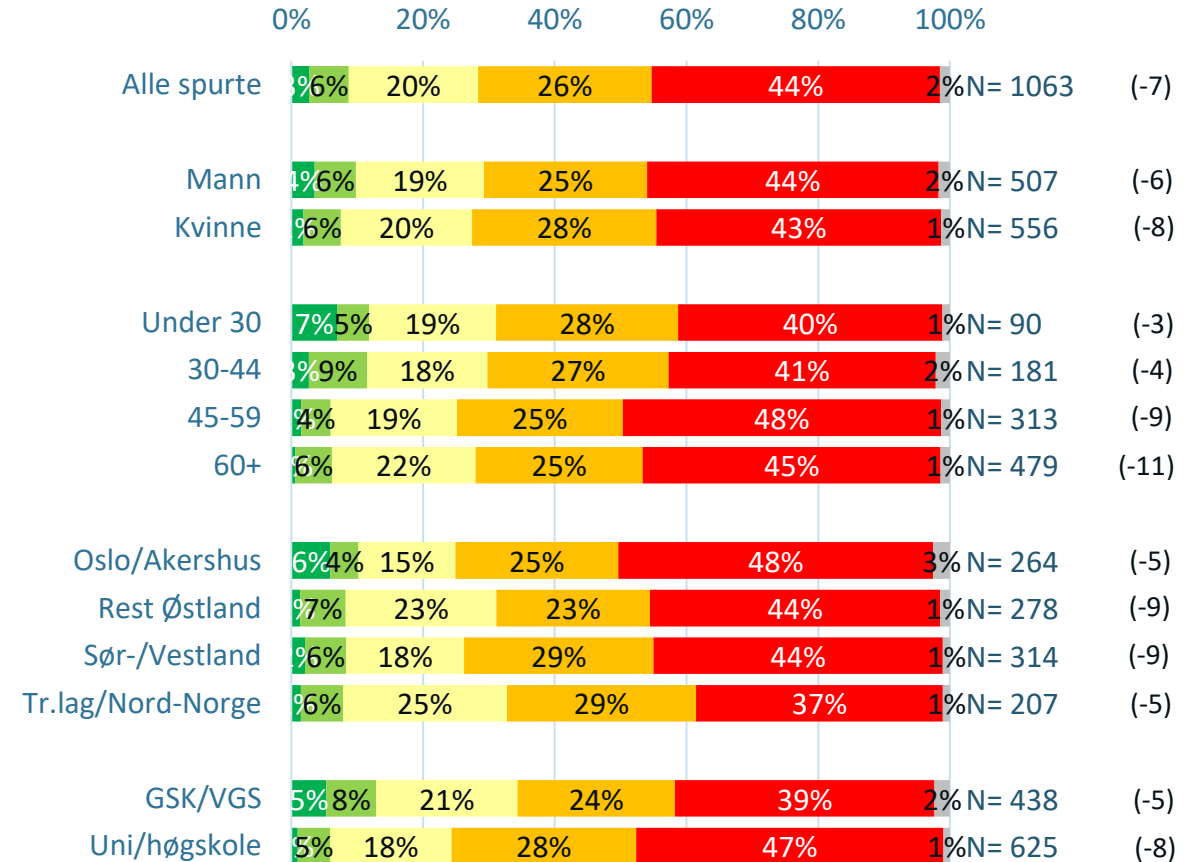
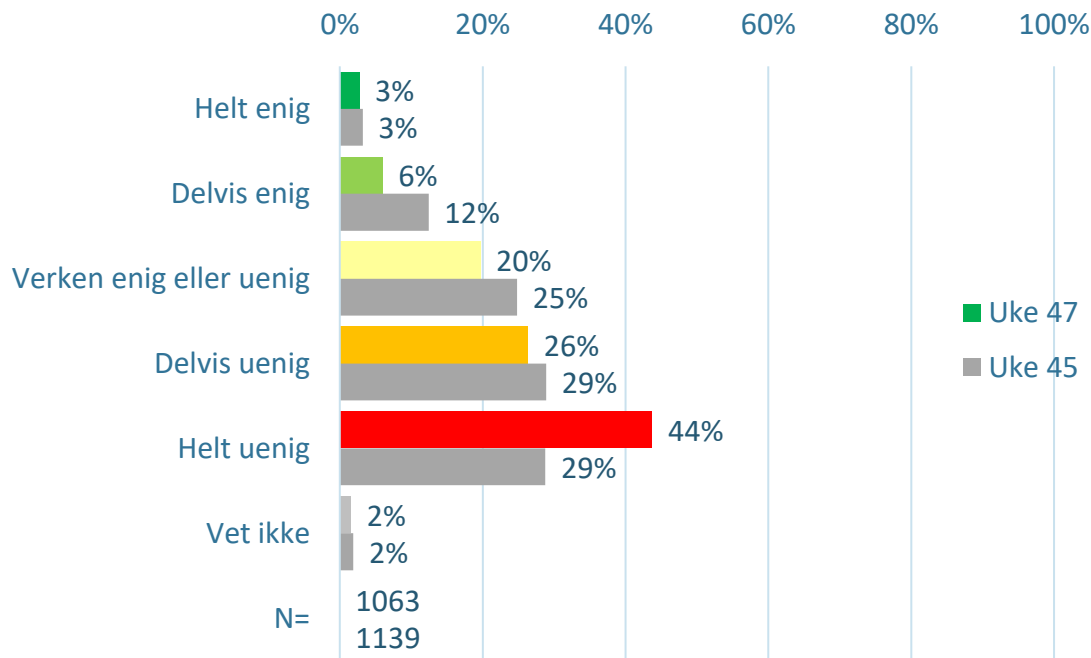
Verken enig eller uenig	Den må være godt utprøvd og utredet for bivirkninger
	Det spørres om jeg kan ta den da jeg ikke vet om den er dyrket på egg, er allergisk
	Det tar i gjennomsnitt 7 år å utvikle vaksiner, blir skeptisk når dette har tatt så kort tid
	Har gjennomgått korona og sitter med masse antistoff
	Ingen vaksine er gjennomtestet på så kort tid. Jeg vil heller risikere Corona, som kan ha lett forløp enn en vaksine som kan ha uante bivirkninger. Jeg tar heller aldri influensavaksine
	Trenger mer info om bivirkninger, og om hvor lenge den varer. Orker ikke ny vaksine hver 3. måned.
Ganske uenig	Vi så jo hvordan det gikk med svineinfluensa vaksinen
Helt uenig	Den dagen den er utprøvet over lengre tid. Og vi er sikker på at vaksinen ikke har langtids bieffekter. Og at legemiddelselskapene ikke konkurrerer, men samarbeider for å komme frem til best mulighet vaksine
	Det er brukt for liten tid på testing. Jeg vil avvente til det foreligger mer data om virkning og bivirkning.
	Det kommer ikke til å bli oppfunnet en vaksine mot korona.
	Det såkale sarscov2 viruset er ikke isolert. Det vil si at de ikke har klart å bevise at det eksisterer.
	En slik vaksine er altfor "ung" til å til å fungere slik en vaksine skal fungere.
	Raskeste framsilte vaksine fram til nå i historien tok 4 år å framstille for ett ikke ukjent virus. Vaksiner inneholder alltid viruset det vaksineres imot og det er ingen garantier for at alle virus partiklene i vaksinen faktisk er døde virus celler. Det er alltid kvikksølv i vaksinene.
	Utviklet på for kort tid
Vaksine kommer fort på markedet og er ikke testet for mulige langsiktige bivirkninger	
Vet ikke	Allergi mot vaksiner
	Har hatt (var smittet i april/mai),
	Hvis legen sier det er trykt for oss å tar vi. Men vi blir så syke av vaksiner at vi flere ganger har holdt på å dø
	Jeg er gravid
	Jeg svarte at jeg ikke vet om jeg vil ta den. Det kommer an på hvor stor tillit jeg får til at den både virker og ikke har bivirkninger, slik svineinfluensavaksinen hadde
	Syns de har hatt for liten tid til utprøving, og har derfor ikke fått sjekket senvirkninger tilstrekkelig, slik det var med svineinfluensavaksinen.

Skuffet over at forskerne ikke har kommet lenger med å finne en behandling og/eller en vaksine mot koronaviruset?

Sammenliknet med målingene i september og første uken i november, er det en sterk økning i andelen som sier seg helt uenig i påstanden om at de er skuffet over at forskerne ikke har kommet lenger med å finne en behandling/vaksine mot koronaviruset. Vi ser denne økende tendensen i alle undergrupper. Mellom de to målingene i november har flere vaksineprodusenter lansert sine vaksinekandidater til godkjenning.

Ta stilling til følgende påstand: Jeg er skuffet over at forskerne ikke har kommet lenger med å finne en behandling og/eller en vaksine mot koronaviruset.

Skuffet over at forskerne ikke har kommet lenger med å finne en behandling og/eller en vaksine mot koronaviruset?

En kraftig økning i andelen som sier seg helt uenige i den fremsatte påstanden om at «jeg er skuffet over at forskerne ikke har kommet lenger med å finne en behandling/vaksine mot koronaviruset». Det er nå i slutten av november mindre enn 1 av 10 som i noen grad sier de er skuffet.

Ta stilling til følgende påstand: Jeg er skuffet over at forskerne ikke har kommet lenger med å finne en behandling og/eller en vaksine mot koronaviruset.

